

פרויקט "חיזוק הסמכות ההורית והתמודדות עם קשיי התנהגות"

דורית הירש-מנהלת השרות הפסיכולוגי-חינוכי, יהוד-מונוסון

עמוס דליהו-פסיכולוג, אירית סול פסיכולגית, שפ"ח יהוד-מונוסון

רקע ומטרות

מחקרים מהשנים האחרונות מדגישים את החשיבות הרבה שבהקדמת התערבות בדפוסי הורות, כדי להעלות למודעות ההורית את התהליכים הפסיכולוגיים העוברים על ילדיהם, ובכך לאפשר לילדים גדילה נאותה ככל האפשר, כבר משלב התפתחותי מוקדם.

מהלך הפרויקט

קיומה של הקבוצה פורסם ע"י הגננות, בשיתוף עם מחלקת הגנים באגף החינוך של עיריית יהוד.

הקבוצה הונחתה ע"י שני פסיכולוגים מהשפ"ח.

קבוצת ההורים התאפיינה בהטרוגניות. השתתפו בה הורים צעירים מאוד וחסרי ניסיון הורי ומאידך נוכחו הורים מבוגרים יותר, שילדם הלומד בגן חובה הוא הילד הצעיר במשפחה. אצל רוב המשפחות הופגנה תקשורת בין-אישית נינוחה, נעימה וזורמת.

למפגש הקבוצתי הראשון הגיעו 13 הורים, (6 זוגות). מתוכם פרש במהלך הפגישות זוג אחד. כל ההורים הגיעו בזמן לכל הפגישות, למעט זוג אחד שהגיע, לעתים, לסירוגין (פעם הגבר ופעם האשה).

במהלך כל פגישה התחלק הזמן בין העלאת בעיות ע"י ההורים, לבין מתן הדרכה (ע"י המנחים כמו גם ע"י הורים אחרים), שכללה הסבר של תהליכים אדיפליים ותיאוריות התנהגות, כמו גם הדרכה מעשית.

הנושאים העיקריים שהועלו ע"י ההורים

1. התנגדות ילדים לציות לחוקים ולהוראות.
2. חלוקת זמן של בילוי עם הילדים - בין חינוך ולמידה לבין "חברות" עם הילדים ובילוי חברתי מהנה אתם - והקונפליקטים שעולים אצל ההורים בין "ההורה הטוב" ל"הורה הרע".
3. הסוגים של מצוקות האופייניים לאם ולאב - הדומה והשונה.

סוגי ההדרכה שניתנו

1. הצורך בסמכות הורית, ובעיקר בחיזוק הסמכות האבהית. הוצבו ע"י ההורים מטרות בתחילת התהליך והתקיים מעקב על מהלכו.
2. הבנת התהליך האדיפלי (בציון ההבדלים בתהליכים בין בן ובת).
3. פיתרון קונפליקטים בין הורים לילדים, בדרכי נועם מחד ובאופן תקיף (אך לא תוקפני) מאידך. רוב חברי הקבוצה יישמו את ההדרכה בהצלחה מהר למדי, ודיווחו על כך לקבוצה. התלבטויות או "כישלונות" נותחו ועובדו, כך שיתאימו לסוגי האישיות של ההורים ושל הילדים, תוך התחשבות בקשיים טכניים יומיומיים-מציאותיים (למשל - אב ו/או אם שעובדים שעות ארוכות).
4. הושם דגש על חיזוק הצלחות (אפילו "קטנות"), יחד עם הבנה לקשיי ההורים והכלתם.

הערכה ובקרה

המשוב שהתקבל מהקבוצה לגבי יעילות הדיון, ההדרכה ודרכי הפעולה - היה חיובי: רוב חברי הקבוצה יישמו את ההדרכה מהר למדי ודיווחו על כך לקבוצה. התלבטויות ו"כישלונות" נותחו ועובדו, כך שיתאימו להורים המסוימים. כמחצית מההורים דיווחו על שינויים משמעותיים לטובה בקשר הורה-ילד, כתוצאה מהפעלה יעילה וברורה יותר של הסמכות ההורית ובעיקר האבהית. חלק מההורים דיווחו על שינויים חיוביים בבית, אך הסבירו, כי יש עוד מקום לשיפור בעבודה ההורית, בעיקר בבניית שיתוף פעולה ותיאום מלא ומדויק יותר בין שני בני הזוג.

מסקנות והמלצות

- מצאנו, כי הקדמת ההתערבות הפסיכולוגית לגיל גן חובה חשובה ומועילה - לא רק בהווה, אלא כנראה גם לעתיד.
- מניסיון קודם, ידוע לנו כי היכרות מוקדמת עם השפ"ח מעודדת היוועצות עם השפ"ח גם בשלב מאוחר יותר.
- צוות מנחים הטרוגני (גבר ואישה, בעלי גישות שונות במקרים מסוימים) היווה מודל של הידברות ושיתוף פעולה, גם במקרים של חילוקי דעות.
- ראוי להמשיך הסדנאות גם בעתיד - לא רק להורים לילדי גן חובה אלא גם לילדי טרום-חובה.